

NIMBY KOT POSLEDICA NIZKE STOPNJE DRUŽBENE SPREJEMLJIVOSTI OKOLJSKIH ODLOČITEV

Karel LIPIC¹

¹ Zveza ekoloških gibanj Slovenije ZEG, Kardeljeva ploščad 1, LJUBLJANA
zegli@volja.net

Slovenija ima razmeroma dolgo tradicijo na področju javnega ozaveščanja v odnosu do narave in okolja.

Pomembna je vloga nekaterih vplivnih nevladnih organizacij (NVO), ki so te naloge vključujejo v svoje programe, med njimi je prav gotovo Zveza ekoloških gibanj Slovenije-ZEG (združuje 41 društev in 18 zavodov) – prej Slovensko ekološko gibanje.

Pri uresničevanju načel trajnostnega razvoja je ključna najširša udeležba javnosti pri oblikovanju politike varstva okolja. Posamezniki, skupine in organizacije morajo poznati ekološke in razvojne odločitve, posebno tiste, ki vplivajo na njihove skupnosti, in sodelovati pri njihovem sprejemanju. Za zrele odločitve je potrebno omogočiti dostop do vseh ustreznih informacij, ki zadevajo okolje in razvoj. Pomemben kazalec okoljske zavesti družbe je delovanje nevladnih organizacij, ki pri nas in v svetu delujejo že vrsto let in so pomemben dejavnik uveljavljanja okoljskega interesa.

V Sloveniji deluje približno okoljskih 180 NVO v organizacijskih oblikah kot so: društva, združenja, zveze (Zakon o društvih), javni in zasebni zavodi, fundacije ter različne neformalne skupine in inicitativni odbori na terenu.

Eden od pogojev uspešnega delovanja okoljskih NVO je dosledno izvajanje resolucije Nacionalnega programa varstva okolja R Slovenije (NPVO) je vzpostavljeno komuniciranje z javnostjo, ki ne pomeni le predstavljanje in razlaganje vladne okoljevarstvene politike, temveč mora postati sestavni del te politike. Pomembne družbene spremembe, ki jih narekuje trajnostni razvoj, zahtevajo podporo in sodelovanje širše javnosti. Za delo okoljskih NVO je zelo pomembna redna komunikacija, ki obsega informiranje javnosti (sporočila za javnost, novinarske konference, intervjuji, brezplačni ekološki telefon 080 18 45 itd, ter vrsta drugih aktivnosti (redne priložnostne publikacije, ekološka patrolja, organizacija javnih dogodkov itd. Zainteresirana javnost mora sodelovati pri sprejemanju okoljskih odločitev, pripravi splošnih pravnih aktov in strateških dokumentov in o njih biti seznanjena v najbolj zgodni fazi (elementi Aarhuške konvencije).

Koncept trajnostnega razvoja mora vključevati načelo sodelovanja med različnimi akterji, ki vplivajo na okolje (npr. industrija, obrt), oblikujejo odzive ali ponujajo rešitve v smeri upoštevanja temeljnih vrednot za oblikovanje konsenza o nadaljnjih smereh človekovega razvoja v Sloveniji in svetu.

Koncept trajnostnega razvoja, ki ga NVO uveljavljamo na terenu je med drugim predpostavlja upoštevanje naslednjih načel :

- načelo sodelovanja
- načelo odgovornosti
- načelo dostopnosti do okoljskih informacij
- načelo soodvisnosti

Pojem javnosti je že sam po sebi zapleten, večplasten in strukturiran. V konceptu trajnostnega razvoja javnost pridobiva na teži, saj od nje zahteva sodelovanje v procesih pripravljania konsenzualnih rešitev. S tem javnost (ali posamezni deli javnosti- državljani, državljsanske pobude, okoljske NVO, sindikati,..) prevzema nase del odgovornosti za skupno prihodnost. Za prevzemanje te odgovornosti ter učinkovito sodelovanje javnosti v procesih odločanja morajo biti izpolnjeni nekateri pogoji:

- procesi odločanja morajo biti odprti za sodelovanje javnosti,
- določena morajo biti jasna pravila sodelovanja javnosti,
- javnost mora o procesih biti pravočasno obveščena in vključena v čim zgodnejši fazi procesa,
- omogočen mora biti dostop do vseh dokumentov vezanih na posamičen proces,
- vsakomur mora biti omogočeno , da poda svoj prispevek, mnenje ali komentar,
- zagotovljeno mora biti javno tehtanje podanih pobud, predlogov, mnenj in prispevkov,
- procesi morajo biti moderirani » neodvisno« od nosilcev procesa,
- končne odločitve morajo biti javno objavljene.

Od ustanovitve slovenske države 1991 do danes sta parlament in vlada sprejeli veliko število raznih dokumentov razvojnega značaja(nacionalni programi,zakoni,podzakonski akti,strategije,resolucije...).Osnovna ugotovitev je, da dokumenti niso med seboj usklajeni z vidika zahtev varstva okolja. Vsi dokumenti tudi še ne upoštevajo sprejetih usmeritev AGENDE 21. Posledice te politike so dnevno vidne na terenu pri reševanju številnih okoljskih problemov (NIMBY in NIMET efekta) ter naraščanju nezadovoljstva prizadetih občanov oz. civilnih iniciativ /preko sto(100)/ ta čas v Sloveniji.

V Zvezi ekoloških gibanj Sloveniji že od leta 1999 dalje pripravljamo analize stanja izvajanja Agende 21 za Slovenije. Na vprašalnih za leto 2008 odgovorilo kar 165 občin. Rezultati so zelo zanimivi in poučni za nadaljnji razvoj politike varstva okolja .

Zveza ekoloških gibanj Slovenije- ZEG je pri reševanju številnih okoljskih problemov (ta čas preko 80) v obliki Ekološke patrulje in brezplačnega EKO telefona 080 18 45, aktivno pomaga in sodeluje s Civilnimi iniciativami in prizadetimi občani pri identifikaciji vplivov na okolje, kvalitete življenja in bivanja ter proučitve okoljsko primernih lokacij za gradnjo bioplinarn v Pomurju (Motvarjevci, Mlajtinci, Puconci, Lendava, Nemščak...). Po številnih razgovorih, novinarskih konferencah in udeležbi na zadnji seji Civilne iniciative proti gradnje bioplinarne Motvarjevci (dne 27. 3. 2008) smo v ZEG-u prišli do spoznanja, da je eden izmed načinov razrešitve tega zelo perečega NIMBY in NIMET efekta med prizadetimi krajani in investitorjem bioplinarne tudi v obliki poravnave oz. zelene meditacije.

Zveza ekoloških gibanj Slovenije- ZEG je bila okoljska NVO, ki je uspešno sodelovala v prvi okoljski meditaciji, primera regijske deponije odpadkov Tenetiše, MO Kranj in Dogovoru o

lokaciji regijskega centra za obdelavo odpadkov (MBO) na Polici pri Kranju (podpisana pogodba med MOP-e, MO Kranj in ZEG).

Namen zelene meditacije oz. poravnave je v dogovoru sprtih strani glede spornih vprašanj, ki bodo ustrezale interesom vseh udeležencev. Postopek meditacije bi potekal izven okvira upravnih postopkov, ki potekajo na Ministrstvu za okolje in prostor (ožje ministrstvo, Agencija RS za okolje, Inšpektorat za okolje in prostor) in UE . Stranke v postopku namenoma ne naštevajo vseh vprašanj o katerih so se že pogovorile; potrebno je poiskati dolgoročno rešitev, saj je namen meditacije oz. te poravnave, tudi v ureditvi medsebojnih odnosov na drugačen, mirni način. Primeri dobrih praks zelene meditacije so že uveljavljeni znotraj nekaterih držav EU.

P.S.

Na posvetu bom v razpravi za trajnostne rešitve posegov v prostor predstavil deset (10) primerov dobrih praks v Sloveniji, kjer bi oblika mediacije lahko rešila dolgoletne okoljske spore med nosilci kapitala, lokalno skupnostjo, državo in prizadetimi krajanji.